

- Melyik a legnépszerűbb pesti szobor?
- Anonymusé ...

1930. november 27., csütörtök, 6. old.

Gesztenyesütők

Beszélgetés a legöregebb budai gesztenyes nényel

Éjszakánkint, amikor hazafelé ballagunk, az utcasarkon látunk egy vörösen izzó, leláncolt boszorkányüstöt, mellette egy kis széket, oldalt a homályban egy zsákocskát. A gesztenyesütők tanyáznak itt. Ez a kép – a maga regényes különösségében – nem változott meg akkor, mikor körülötünk minden megváltozott: gyermekkori emlékeket ébreszt bennünk, a tizenkilencedik század ízét.

Sok szegény embernek ad kenyeret ez a boszorkányüst.

Fölvilágosításért fordultunk a központi városházára, és ott azt a választ kaptuk, hogy a gesztenyesütők a közlekedési ügyosztályhoz tartoznak. (Talán azért, mert közlekedési akadályok?)

Mindenesetre utcai árusok. Az előjáróságok a maguk hatáskörében adják ki nekik az engedélyt. Föltétel az, hogy valaki legalább 1914 óta Budapesten lakjon, budapesti illetőségű és büntetlen előéletű legyen. Többnyire rokkantak jutnak hozzá az engedélyhez.

Hány gesztenyesütő van Budapesten? Ezt kerek számban nehéz kifejezni, mert az árusok állandóan hullámznak. Annyi bizonyos, hogy több mint ezer engedélyt adtak ki. Legtöbb engedély a hetedik kerületre esik. De sokan árusítanak gesztenyét engedély nélkül is. Ez hozzátartozik Budapest nagyvárosi képéhez. Minden nagyvárosban színes, cifra képet nyújt az utcai árusok sokadalma. Londonban a koldusok, rokkantak színes írónnal tájképeket, portrékat rajzolnak az aszfaltra, Párizsban a nagykörutakra is kira-

Sülttök-árusítás az utcán
1930-as évek
MNM Történeti Fényképtár

„Mindenesetre utcai árusok. (...) Föltétel az, hogy valaki legalább 1914 óta Budapesten lakjon, budapesti illetőségű és büntetlen előéletű legyen. Többnyire rokkantak jutnak hozzá az engedélyhez.”

kodnak az utcai árusok, és se szeri se száma a kézikocsiknak. Nálunk a mozgó árusítást eltiltották, de nem szűnt meg, hisz ellenőrizni lehetetlen is. A vásárcsarnok körül sokan árusítanak citromot engedély nélkül, s újabban a matyó asszonyok, kik eddig a Nemzeti Színház körül tanyáztak, sétálva kínálják holmijukat.

Beszélgünk a gesztenyés kofákkal.

– Hány kiló gesztenye fogy egy nap? – kérdezzük az egyik nénikét.

A nénike bizalmatlanul néz ránk.

– Én még az uramnak se adok számot erről – felel – pedig már hetvenhárom éves vagyok. Üzleti titok.

Nem firtatjuk tovább ezt az üzleti titkot. A másikhöz fordulunk.

– Jaj, kérem – panaszkodik az –, megeszi a szél a hasznot, elfújja a parazsat, rengeteg szén kell. Hétköznap öt-hat kiló gesztenye fogy. Vasárnap tíz.

Itt fiatalember melengeti ujjait a parázson.

– Egy vak rokkanté az üst, de ő nem bír árusítani – mondja. – Így ketten élünk ebből.

Emitt pedig a legöregebb gesztenyárusó kuporog az éjben egy csöpp lámpással.

– Negyvennyolc éve árulok gesztenyét – vallja. – Harmincnégy éve ültem egy helyen az Alagút mögött, a Krisztinavárosban s itt, az új helyemen kilenc év óta.

– Mikor volt legnagyobb a vásár?

– Háború után, amikor az olasz marónit beengedték. Akkor két nap alatt egy millió áru gesztenye fogyott. Most legfőlebb három pengőt lehet keresni egy nap. Ebből kell fizetni a szenet, évenként negyven pengő adót s a papírost, amibe csomagolok. Erről a helyről is el akartak kergetni – sopánkodik – de kijött az előjáróságtól a gesztenye-komisszió (!), és azt mondta, hogy amíg az öreg néni él, övé ez a hely, ha meghal, majd más kapja.

– Mit eszik, néni?

– Hozatom a népjólétit. Egy főzelék tizenkét krajcár. Ez az ebédem, egy kis kenyérrel. Nem kereshet többet, aki becsületes. Én a megégett gesztenyét el se adom, mind eldobálom. Állandó vevőim vannak. Múltkor megállt itt egy főhadnagy. Kérdezte, emlékszem-e rá. Elmesélte, hogy mikor kisfiú volt, az apja nálam vett neki gesztenyét. A főhadnagy átnyújtott két pengőt. „Igyék, néni, egy kis kávé” – mondta, és eltűnt.

– Különben hogy megy a bolt?

– Sok a nép – feleli –, csak pénz nincs. Nincs pénze a népnek.

Beszélgetésünket egy inasgyerek szakítja meg.

– Gyorsan tíz darabot – szól oda a nénikének –, csak ide a zsebembe, siessen, mert jön az autóbusz.

A néni a tíz szem gesztenyét egyenként dobálja bele az inas zsebébe ...

1930. november 28., péntek, 7. old.